

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

PRODUKCJA SUROWCÓW DO PRODUKCJI ŻYWNOŚCI I WZORCÓW ORAZ SYSTEMY AGROLEŚNICZE

DODATEK DO
MODUŁU 2

Wstęp

Agroleśnictwo charakteryzuje się gospodarowaniem drzewami i krzewami w połączeniu ze zwierzętami gospodarskimi, uprawami konwencjonalnymi lub rolnictwem mieszanym. Mówiąc prościej: dawniej leśnicy uczyli się od rolników, jak uprawiać dochodowe monokultury, dziś rolnicy uczą się, jak uprawiać drzewa [1].

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Systemy agroleśnicze w Republice Czeskiej

Gospodarstwo Millera we wsi Úholičky znajduje się w regionie środkowoczeskim i obecnie uprawia około 880 hektarów ziemi. We współpracy z Czeskim Uniwersytetem Rolniczym w Pradze (ČZU) założył on eksperyment, który liczy sześć rzędów drzew oddzielonych szerokim pasem ziemi (tzw. alley cropping). System ten pozwala Millerowi uprawiać wartościowe drzewa na jednej działce jednocześnie z normalną produkcją roślinną. W grę wchodzi też inne korzyści:

- ochrona upraw przed ekstremalnymi warunkami pogodowymi (np. wiatrem),
- lepsze zatrzymywanie wody,
- zwiększenie różnorodności biologicznej.

Dla farmera Millera ważnymi funkcjami eksperymentu są: fragmentacja krajobrazu, retencja wody, powrót zwierzyny i wydajność drewna. Oczekiwanie na plony łączy się tutaj z chęcią stworzenia funkcjonalnego i żywego fragmentu krajobrazu.

Podpoľanie jest jednym z niewielu obszarów na Słowacji, gdzie do dziś zachowała się symbioza uprawy drzew i zbóż (fot. © T. Belko)

Innym przykładem rolnika wykorzystującego koncepcję agroleśnictwa, ale o nieco innej koncepcji, jest Daniela Pitka. Obrął on dokładnie odwrotną drogę do agroleśnictwa. Gdy w 2001 roku rozpoczął gospodarowanie na zaniedbanych działkach, z wycuciem leśnika, przy ich karczowaniu pozostawił na miejscu część cenniejszych drzew. W ślad za tym odnawiał stare sady i zakładał nowe. Z czasem udało mu się przywrócić na swojej ziemi typowy niegdyś dla tego miejsca charakter krajobrazu: mozaikę pastwisk i sadów. Nie poprzestał jednak na tym i zakładając stawy, zasadniczo zwiększył objętość wody zatrzymywanej na terenie. Jednocześnie stworzył odpowiednie środowisko dla licznych ptaków, gadów i płazów, które natychmiast je zasiedliły.

Pitek docenia walory estetyczne krajobrazu, bioróżnorodność oraz komfort, jaki cień drzew przynosi pasącym się zwierzętom. Gospodarstwo zajmuje obecnie około 600 hektarów, a połączenie wypasu z uprawą owoców okazuje się w tym przypadku opłacalne.

Ponieważ jest to kultura już ugruntowana, Daniel Pitek może również zaoferować pewne cenne doświadczenie:

- Ustalił roślinność, jak wspomniano, z pierwotnych nalotów, przez sadzenie pędów i z sieci.
- Nie nawadnia nowo założonych drzewostanów, brak wody rekompensuje sadzeniem w miesiącach jesiennych.
- Nie sprawdziły się u niego plastikowe ochraniacze, które chroniłyby go przed dzikimi zwierzętami.

Odnoszący sukcesy rolnik udziela również rad: "Nie rób wszystkiego na raz, ale zaczynaj od wszystkiego stopniowo. Człowiek uczy się, co działa, a co nie, poprzez praktykę, obserwację i błędy".

Z lotu ptaka pasy ziemi rolnej między rzędami drzew uderzająco przypominają pola orne typowe dla czeskich wsi od czasów średniowiecza. Czy jest to więc w ogóle innowacja? "Mniej więcej wracamy do procedur, które były tu wcześniej".

Jiří Rom

Dlaczego warto wprowadzić systemy agroleśnicze do czeskiego rolnictwa?

Czeskie rolnictwo musi szybko dostosować się do warunków klimatycznych i wzrostu gospodarczego, ponieważ z jednej strony istnieje ryzyko wystąpienia pory suchej, z drugiej zaś mogą wystąpić długotrwałe deszcze, których krajobraz nie będzie w stanie zatrzymać i infiltrować.

Gleba na polach często pozbawiona jest składnika organicznego, a niezliczone naturalne zbiorniki wodne, baseny i mokradła zostały w przeszłości zlikwidowane.

Agroleśnictwo może w znacznym stopniu przyczynić się do złagodzenia, a nawet rewitalizacji czeskiego krajobrazu. Oprócz funkcji wysoce środowiskowej, funkcja produkcyjna tworzy również rozdział zarządzania, dlatego Agroleśnictwa nie można odrzucić również z tego punktu widzenia.

Agroleśnictwo należy do metod gospodarowania, które są bliższe naturze i maksymalnie wykorzystują środowisko naturalne.

Chociaż agroleśnictwo jest specyficzne przede wszystkim dla rolnictwa, to jednak ma również swoje mocne miejsce w leśnictwie, zwłaszcza jeśli mówimy o tzw. lesie średnim. Korzyści z leśnictwa dla Agroleśnictwa są bezsporne, jeśli chodzi o hodowlę drzew leśnych i produkcję wysokiej jakości materiału sadzeniowego cenniejszych drzew leśnych, takich jak czereśnia ptasia, jarzębina, grusza polna itp. co otworzyłoby zupełnie nowe możliwości rynkowe dla szkółek leśnych.

Najistotniejsze systemy agroleśnicze dla Republiki Czeskiej

Na podstawie dotychczasowej wiedzy i stanu obecnego określiliśmy główne typy systemów agroleśniczych, które wchodzi w grę:

- Uprawa roślin drzewiastych na trwałych użytkach zielonych.
- Uprawa drzew na gruntach ornych.
- Kombinowane systemy agroleśnicze łączące dwa poprzednie.
- Inne systemy rolnoleśne, których nie można przyporządkować do poprzednich.

Dalsze informacje

1. <https://ekolist.cz/cz/publicistika/priroda/agrolesnictvi-na-poli-jako-v-lese>
2. https://www.researchgate.net/publication/357016918_Agrolesnicke_systemy_a_potential_ich_vyuzivani_a_na_Slovensku
3. <https://www.aleserber.cz/inpage/agrolesnictvi/>